

22/29

у Ср. Карловцима, 1. марта године 1912.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 3.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину нека шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XVI.

Пчеларски календар.

Март.

Ево нам и марта, тога чудног свата међу другим месецима. Непостојан је и превртљив. Час се насмеје као мај, а час намргоди као новембар. И он уме, да се накити пролетњим цвећем, лепше него фебруар. Поред цвећа, којим се помало накити и фебруар, ту ти је дрен па ива, леска па љубичица, златица па јова, бресква па бадем, кајсија па још друго пролетње цвеће. Али шта је хасне, кад често, што једном руком да, другом узме. Зато му није веровати.

Да пчеле не морају далеко летети на воду, нека су свуда по пчелињаку намештена појила, јер легла је сваки дан више, па пчелама треба много воде.

Главни пролетње прегледање кошница треба оставити, док време сасвим отопли. Приликом јесење ревизије означим своје кошнице са 1 (врло добра), 2 (добра) 3 (прилична). У пролеће прегледам оне, које су оцењене са 3. Ако су ми те кошнице у реду, онда сам за оне, што су добиле оцену 1 и 2, без брига, па их не дирам, осим ако ми се по лету или другим спољашњим знацима учине сумњиве.

Паше је још мало (у мојем крају), зато пчеле од дуга времена хоће да завиривају у туђа лета. Да се друштва лакше бране од незваних гостију, треба чешљеве поскидати а лета сузити, да тек по коца пчела може пролазити. То је лакше урадити, него бранити кошнице од туђица, кад већ навале. Мој шатор против туђица (види „Српски пчелар“ од 1911. бр. 7.) добру ће услугу учинити пчелару особито почетнику, који не уме брзо кошнице прегледати.

Кошнице које имају слаб лет и пред којима цоњају пчеле на седалу, слабице су и безмади. На њима треба лета још већма сузити, да не страдају од туђица. Када се укаже леп дан, треба их пред вече спојити са суседним кошницама

Кад свршимо главно пролетње прегледање кошница и повадимо из кошница саће, којем није више место у кошницама него у лонцу, а то је: плесниво и сувише старо саће, метиљаво и трutowско саће и т. д. треба га истопити па правити од њега вештачко саће.

Коме треба живих кошница, нека их сада купује. Сада су кошнице скупле него у јесен, али су сигурније, јер су прекужиле зиму и лако се може познати каква је матица, какво друштво и т. д.

Сад пчелама треба више меда, него у јануару и фебруару заједно. У немарна пчелара сад умиру пчеле од глади. Коме пчеле сада желе меда, тај ће га желети целе године. Без меда кошница нигда не може стати на снагу.

Ко мора у овом месецу да пчеле прихрањује, нека им да велике оброке, као кад се иначе из нужде прихрањује, да имају задоста меда, док не настане права паша. Ако бисмо давали као што неки раде, свако вече по кашику меда, то би било спекулативно прихрањивање, које јако гони пчеле на излет а томе још није време.

Б. Коларовић.

Нацрт и позив Еренфелзов на подизање друштва пчеларскога на акције.

Еренфелзо је још као дијете од 5—9 година имао свој воћњак гдје се играо. У том воћњаку било је неколико плетара и пањева са стакленим прозорима. Сваки пут кад би год дошао у воћњак, завиривао би кроз прозоре и посматрао би пчеле и не сјећа се — као што сам каже — да га је пчела ујела каткод. Код куће су му приповиједали о чудноватим својствима пчелињим и то је утјецало на дијете, да није могло доцније заборавити на пчелу. Особито је задовољио

своје учитеље из природних наука, а о пчели знао је више казати, него што је у књизи школској стајало. Кад је универзитет свршио, остао је дуже времена у Лајпцигу, да се усаврши у економским предметима и да се упозна са литературом пчеларском. Ту је читао Швамердама, Реомира, Шираха, Ајриха, Хазеа, Рима, Јаншу и т. д. Кад је земље купио, одмах је подизао и уљанике. Књжица од Рамдора било му је упутство у практично пчеларство. На добрима своје жене у пруској Шлезиви упознао је он и Лужице, класичну земљу, што се пчеларства тиче. На њој је само хељда меровита и увјерио се, да је на тој земљи пчеларство напредовало не због климе и медовитости биљака, него што су пчелари епоху чинили пчеларећи рацијонално.

Код винернајстата купио је хиљаду јутара земље, на којој је особито хељда напредовала и особито медовита била. Ту је ударио темељ својему пчеларењу подигнувши уљаник од сто кошница. Путовођа била му је књжица од Рамдора. Магаџинке су изгледале за онога, који нема искуства у пчеларству, као најудесније и најсигурније, па тако су и њему изгледале, те је с њима почео пчеларити. Ипак није пропустио, да и друге методе не покуша при пчеларењу. Он је читао све, посматрао све, покушавао све, критиковао све. Ово је вријеме управо било за њега учење и приправљање у пчеларењу.

Крај, гдје је почео пчеларити, давас је изобилно јесењу пашу, кад почне хељда цвјетати, али је слаба прољетна паша била, па онда суша у љето, све то није добро ни угодно за ројење. Зато је он подизао пчелињаке на више страна и своје кошнице пренашао с једнога краја на друге с једне паше на другу, јер на осовини роди мед. Кад је стекао пчеларећи доста искуства и кад је по резултатима својега пчеларења увидио, да 150 кошница дају 600 форинти, што би било доста за годишње издржавање једне породице, онда је изашао године 1799. с планом и позивом, да се оснује друштво пчеларско на акције. Он вели, да 150 кошница дају чиста прихода 600 форинти или 1200 марки. Кад бисмо у цијелој австријској монархији

основали сто хиљада уљаника сваки по 150 кошница, онда бисмо добили годишње од њих шездесет милијона форинти или 120 милијона марки. Овај је план примљен са највећим ентузијазмом са свијех страна. Писало се о њему и тражило да се тај план једанпут оствари. Тај је план Еренфелзов био примамљив и од њега се очекивало много, ако се оживотвори. Али се брзо дошло до тога, да је тај план неизведљив. Еренфелзо је хтио њиме да покаже велику важност пчеларства у економији. Прије се пчеларство друкчије уважавало од стране државе. Пчелари су имали њека привилегија, подизале су се катетре за пчеларство као што је било под Маријом Терезијом, која је довела Јаншу да предаје пчеларство у основаној школи за пчеларство. За вријеме Еренфелзово држава се није бринула за пчеларство, јер је држала, да је безначајан дио економије. Еренфелзо је хтис, да подигне економску важност пчеларства у очима државе, зато је изашао са својим планом. Да би се могло сто хиљада уљаника подићи у цијелој монархији, гдје би могле пчеле имати добре паше и да би се могло шездесет милијона форината добити од тијех уљаника, о том нема сумње, јер толико има зацијело мјеста у цијелој монархији, око којих би било бујне паше. Рачун је Еренфелзов добар. Он га је извео према добити са својих уљаника. Али је сад њешто, гдје је запело, да се Еренфелзов план не може извести. Еренфелзо је хтио да подигне важност пчеларству као врло корисној грани економској, али је знао, да се тај његов план не може остварити никако. А зашто? Зато, што за сто хиљада уљаника треба сто хиљада извјецбаних пчелара. Без потпуно извјецбаних пчелара не може бити ништа од плана Еренфелзова. А гдје ће се наћи толико пчелара? Еренфелзо је имао више пчелињака. На њима су били извјецбани пчелари, па ипак нијесу могли без газде Еренфелза много што шта да раде, него су га морали да запиткују. Па гдје би се могло онда наћи толико пчелара за толико уљаника?

Еренфелзо је морао сад устати сам против својега пројекта и у економским новинама изјавити, да је његов

пројекат неизведљив све дотле, док се не створи читав сталез од извјецбаних пчелара. А то ће се моћи створити онда, кад се подигне школа пчеларска, гдје ће се учити пчеларство и одњеговати пчелари, који ће знати по пројекту Еренфелзову радити око пчела.

Године 1799. написао је Еренфелзо свој пројекат на акције, а године 1800. већ је био увјерен, да је тај његов пројекат неизведљив. Прво се школа за пчеларе мора подићи, па кад временом изиду извјецбани пчелари из ње, моћи ће се говорити и о пројекту на акције. Да би пчеларство омилио образованом свијету, обратио се Еренфелзо на Терезину племићку академију у Бечу и с дозволом је поставио 100 својих кошница у вртове те академије о својем трошку. Тијем је дао племићкој иладежи интересантну, забавну и пријатну наставу. Али ја сам — вели Еренфелзо — одмах био субординован првом вртару тијех вртова и кад сам дао, да се једна грана од сухе кајсије одсијече, која је сметала пчелама, попријети ми исти вртар сурово, да се одмах чистим из врта. Ова увреда показује колико су управитељи споменутога завода цијенили пчеларство и Еренфелзо послје овакога искуства повуче се и купи добро у Мутмансдорфу близу винернајштата. Ту је природа створила романтичну долину, гдје су мед и млијeko текли као оно у Канаану. Та је долина опкољена високим бреговима као рај земаљски, а недалеко око ње леже четири села. Ту је на виша мјеста Еренфелзо подигао уљанике, које је на коњу обилазио. Преко љета је ту у Мутмансдорфу и становао. Он каже, да не зна љепшега, бољег мјеста од овога, које би створено било за пчеларење и за људско становање и уживање. Све биљке дају ту периодично меда. Јела избацује у другом соку око ивања дне често толико сока да у великим порцијама капље доље уз дебло, да радници мочу хљеб у њега и једу. Овдје гдјекоја кошница сабере меда до десет фунти за дан. Па кад у шуми престане паша, удари вријесак један сахат даљине од ње и у тој рајској долини имао сам ја као што каже Еренфелзо хиљаду кошница заједно са онима у Бечу. Година је 1801. била тако медавита, да два бачвара

нијесу ми могла доста направити буради, у коју ћу мед сипати. Те сам године добио четири хиљаде форинти, макар што је мед био врло јефтин.

Са задовољством стајаш често на платоу својих вртова и гледах милијоне својих мени почињених бића како весело и певајући излазе и улазе тек што је зора почела рудјети. Свако је друштво у кошници засебан свијет за ова вјерна и чиста створења. Ти стојиш ту и гледаш на ове мале свијетове, хиљаду кошница са тридесет милијона поданика, који ти доносе за твоје лично уживање најчистији трибут.

Овдје сам искусио и јасно ми се показало, да једна породица може живјети од 150 кошница, ако се пчелари у крају таковом, гдје има паше за пчеле.

Године 1808. купио је Еренфелзо добро измѣђу Цветла и Кремса. Ту је одмах подигао уљанике увелико Овдје је хтио да подигне школу пчеларску. Ту је њеки опали дворац оправио и удесио за ту школу. Обвезао је себе и своју породицу, да издржавају учитеље и све друго, што је потребно тој школи. Написао је штатуте за ту школу и поднио земаљској влади. Еренфелзо није дакле тражио добра нити новца од владе, него је тражио само заштите. Влада је била наклоњена тој ствари и уступила је економском друштву у Бечу, да да своје мишљење о овој ствари. Али је економско друштво дало тако неповољно мишљење о томе, да је читава ствар легла.

Ја сам се опет морао повући натраг, па сам даље радио и правио покушаје на уљаницама.

Године 1816. био је Еренфелзо као члан на скупштини моравскошлескога економскога друштва у Брну. Говорио је на скупштини и донио приједлог да се подигне пчеларска школа са 120 кошница у шумском крају, који би био најзгоднији за пчеларство. Сва је скупштина била одушевљена за овај приједлог. Еренфелзо упише хиљаду форинти за ту школу, па и други упишу, колико је ко хтио, а земаљски гувернер покљониће из своје библијотеке сва дјела о пчеларству. Еренфелзо се вратио својој кући са задовољством, да је ствар свршена, али се опет зао демон подигао про-

тив пчеларства. А шта је? Није се могао наћи учитељ, који би знао теорију и праксу о пчеларству. И тако је и ова ствар застала.

Послије великога искуства и многих покушаја стоји тако та ствар.

Ми хоћемо да ширимо пчеларство, а не знамо упутства како да га ширимо. Ми хоћемо да подигнемо школу пчеларску, а немамо способних учитеља, који ће предавати у тој школи пчеларство. Ми хоћемо учитеље из пчеларства, а немамо честите књиге о пчеларству. Ја сам се дакле — вели Еренфелзо — морао повући и све дотле не ћу моћи радити за пчеларство као државну ствар, докле не напишем књигу о пчеларству, која ће говорити о мојој системи о пчеларству. Са том ћу књигом у руца покушати још једанпут да подигнем школу пчеларску у Бечу, за коју ћу поклонити земљиште близу Шенбруна са сто кошница и пет хиљада форинти као основни капитал.

Пчеларство има својих пријатеља и љубитеља, али да се схвати оно са националноекономскога гледишта, па да се подигну сто хиљада уљаника те тијем подигну сто хиљада породица, које би чиниле моралну класу, која би срећно и весело живјела, то би било заиста хумано, јер је пчеларство појезија економије, с којом се може бавити и сваки учен човјек.

Вриједно је дакле било, што смо се упознали са оваким великим човјеком Еренфелзом, који је само мислио о добру својега народа како ће му помоћи, како ће га материјално подићи.

Јован Живановић.

Срдобоља и вртоглавица, и јесмо ли ушли у траг тима болестима?*)

Редак је ваљда старији пчелар, који није за време својега пчеларења имао прилике, да се упозна са ове две пчелиње болести: срдобољом и вртоглавицом.

Када су пчеле надуване и када искаљају лето и седало па и саће и кошницу изнутра, знак је да су кошнице болесне

*) Предавање држано на X. конгресу хрв. српс. пчелара у Вуковару 10. (23.) фебруара 1911.

од *срдобоље*. Ако у пролеће и преко лета, силне пчеле миле по пчелињаку, скакућу, али не могу да полете, врте се по земљи и купе се у гомилице на трави, бусицама, камичцима, гранчицама и т. д. док тамо највосле не поумиру, кажемо да пчеле имају *вртоглавицу*. Немци разликују више врста те болести и називају је разнима као: мајска болест, мукорина, пчелиња падавица и т. д. Ми све ове болести зовемо *вртоглавица*.

И најчувенији пчелари, најразличније су мислили и мисле о срдобољи и узроцима који је изазивају, а тако исто и о вртоглавици.

Многи пчелари, међу њима и сам пок. Берзон, нису срдобољу ни држали за болест, него за природну потребу у пчела коју изазива дуга зима без лепих дана, која не да пчелама прилике, да изиду и да се ишчисте. Када су пчелари увидели, да претерано задржавање екскремената (погани), изазива напослетку болести у цревима, признали су да је срдобоља болест, која долази од упале, катара у цревима и т. д. Али пчелари ти нису разликовали две врсте срдобоље, него су говорили да има само једна врста срдобоље, мада пчеле једаред од те болести гину, а други пут оздрављају. Они су то овако тумачили: ако се одмах у почетку болести, укажу лепо дани, те допусте пчелама да излећу, пчеле ће се ван кошнице ишчистити и болести биће крај. Међутим ако се болест појави, али се задуго не укажу лепо дани, пчеле ће сасвим малаксати, ишчистиће се у кошници и поумираће.

Било је и има пчелара, који су мислили и знали, да има две врсте срдобоље: лака и тежа — опасна срдобоља. Лака прође брзо сама од себе, а од теже пчеле умиру, ако наскоро не настану лепо дани, који ће пчелама допустити, да изиду и да се ишчисте, или ако их пчелар не изазове да изиду и да се ишчисте. Али ни ти пчелари нису ништа говорили о кужној или прилепчивој врсти срдобоље. Зато су допуштали и учили: да се саће из кошница, које су помрле од срдобоље, може давати здравим друштвима, и да се у кошнице у којима су друштва умрла од срдобоље, могу стресати ројеви, па да се и матица из тих кошница, могу додавати другим друштвима, јер срдобоља на матице не иде.

Колико ми је познато, тек у новије време почели су пчелари, а међу њима и Герстунго, писати о прилепчивој срдобољи, те учити: да се саће из кошница, које од те срдобоље пропадну, не сме преносити у здраве кошнице. Али ни ти пчелари нису знали, од чега та прилепчива срдобоља долази.

Као што су пчелари различно мислили о тој срдобољи, тако су исто различно мислили и мисле о постанку те болести.

Не ћу отезати ређајући, како у овој болести мисле и како пишу најчувенији пчелари. Скоро сви пчелари слажу се у томе да срдобољу изазива: мед који се брзо и јако ушећери, не поклопљен мед који хоће да ускисне, кошница у којој је прехладно

или претопло, узнемиривање споља, рђаво узимљавање, безматичност, дуга зима без лепих дана и т. д. Један пчелар мисли да је срдобољи узрок ово, а други криви оно, но већина се слажу у томе, да срдобољу највише изазива рђав мед. Али искуство је изнело штошта, што је обарало и ово мишљење. Много пута су пчелари узимљавали своје пчеле баш на меду, за који неки кажу да не ваља, па су пчеле изашле здраве из зиме, а други пчелари истресли су рђав мед и дали су пчелама шећера, па су пчеле добиле срдобољу, мада се зна да пчеле обично на шећеру лепо презиме. Има случајева, када пчелар узими пчеле у кошници да не може бити боље, па пчеле добију срдобољу, а друге које су остављене у кошници подераној као решето, дочекају пролеће здраве. Више пута, кошница, која је на најзаклонитијем месту и коју ништа не узнемирава, добије срдобољу, а друга која је на ветромету и око које не влада највећи мир, прође без срдобоље. Неке зиме пчеле не излећу по 3—4 месеца, па дочекају здраве пролеће, а друге зиме излећу сваки час, па добију срдобољу. Догађа се, и то да пчеле целе зиме не излећу, па поред тога што их ништа не узнемирава, добију срдобољу, тако је и било овде у пролеће 1909. год. а има година, кад целе зиме излећу, дакле не мирују, па изиду из зиме да не може бити боље, тако је било у нас у пролеће 1910. год.

На питање: откуда долази срдобоља? тешко је дати одговор, који би вредио за све случајеве, јер као што знамо, крај једнаке наше, једнаких кошница и једнаких друштава, неке кошнице добију срдобољу и неке не добију. Зато није чудо, што срдобоља више пустоши пчелињаке, него и сама пчелиња куга. Сада већ покојни Бела Амбрози чувени мађарски пчелар, у својем предавању, које је прошле године држао на скуштини немач. австр. и угаре. пчелара рекао је: да је за последњих 25 година у јуж. Угарекбј умрло од пчелиње куге 175 кошница, а од срдобоље преко 2000.

После толиког нагађања, шта изазива срдобољу, разумљиво је што су пчелари преклане, на скуштини нем. авс. и угаре. пчелара у Вајсен Фелзу, са великим одушевљењем саслушали и примили предавање које је одржао Dr. Цандер универз. професор у Ерлангену.

Dr. Ц. је у том својем предавању показао, да не само срдобољу него и вртоглавицу изазива једноћелични животињски организам *Nosema apis*, дакле да је и срдобољи и вртоглавици, узрок један и исти животињски паразит.

Занимљиво је то предавање Dr-а Цандера, па зато га износим пред наше читаоце.

У својем предавању говори Dr. Ц. овако:

„Једна од највећих текovina, на пољу изучавања болести јесте то, да прилепчиве болести како у човека тако и у животиња, изазивају не само сићушни биљни организми (бактерије,

гљивице и т. д.) него да неке болести као : маларија, сифилис, болест спавачица и т. д. долазе од једноћеличних животињских организама.

У пчеле знамо само за бактерије и гљивице, које изазивају разне болести пчелињег легла, назване: окамењено легло, ускиснуто легло, трухлеж легла, кужно легло и т. д. За животињске паразите у пчела, до сада се није знало. Додуше владин саветник Масен пре неколико година, описао је један животињски паразит названи *Spirochaeta apis* и изнео га као узрок пчелиње куге, али Вите је доказао, а после је и Масен признао, да назване *Spirochaete* што су нађене у кужним остацима (у саћу) нису самостални организми, него само крајеви (*Geiselsöpfe*) *bacilla larvae* или *brandenburgiensis*-а, који у истину изазива пчелињу кугу. Од то доба, није се ништа чуло, за животињске организме, који би изазивали пчелиње болести.

Зато ће вас можда занимати, да сазнате како једноћелични животињски организми играју на жалост важну улогу као изазивачи прилепчивих болести у пчела.

Ђ. Коларовић.

(Наставиће се.)

Пчеле и зоље.

Природњацима је до данас познато неких 25.000 врсти пчела. Многе су врсте пчела једна другој тако сличне, да и самим природњацима задаје муке при одређивању, којој групи нека врста припада. Разлика лежи у начину живота појединих врста. Док све врсте пчела спремају за легло храну из меда и цветнога прашка, дотле све врсте тзв. зоље своју глад истина утоле у цветној чашици, али своје легло хране и отхране животињским месом и другим инсектима.

Као што пчеле живе у друштву, тако и неке врсте зоља живе у друштву, само што је то друштво малено, а већина зоља живе засебно т. ј. свака за себе, свака женка брине се за своје потомство на особити начин. Има зоља као и пчела што живе појединце, што праве гнезда своја не у облику шестоугаоне ћелице него у облику ваљка (цевчице) у земљи, песку, иловачи, зиду и дрвету, већ по врсти или своја гнезда праве од блата на камену или зиду да изгледају као да су цевчице прилепљене. Али сасвим различно од пчела, које уносе у ћелицу мед и цветни прашак, дове ове зоље разне инсекте и уносе их у ћелицу и кад напуне ћелицу, снесу по једно јаје. Излежени црв имаће се чиме хранити.

Тих зоља, што лове друге инсекте, тих управо зоља грабљивица има више врста и свака врста лови само извесне инсекте. Зоља грабљивица не остави свој плен у животу, јер би овај уграбио прилику и одлетео, чим би грабљивица отишла за

други плен. Али опет не сме свој плен ни да убије, јер би мртав инсекат у уској, топлој ћелици за легло, брзо почео трухнути и неупотребљив постати пре него што из јајета изађе црв, а баш за црв и спремљен је инсекат као храна. Зато зоља грабљивица само обеснажи свој плен. Грабљивица убоде своју жртву тако, да убодена жртва постане за обрану неспособна и у таквом стању остаје више недеља свежа и жива храна, коју црв мало по мало са уживањем поједе.

Најинтересантније је пак, да грабљивица мора претходно тачно знати оно место, ону тачку на телу своје жртве, где ће убости. Ако би грабљивица ма само за једну цртицу напред или натраг убола, то жртва (инсекат) не би била довољно обеснажена и доцније би одлетела или би била убијена и тиме почела трухнути и неупотребљива постати. А та тешкоћа је тим већа, јер разне врсте грабљивица лове разне инсекте од најмањих до највећих. Па ипак свака грабљивица (жевка, мати) зна тачно оно место, где треба да убоде, да жртва постане неспособна за обрану али да не угине.

И као што пчеле, које не живе у друштву, унесу у ћелицу толико хране од меда и цветнога прашка, колико ће довољно бити да се црв отхрани, тако и зоља грабљивица унесе у ћелицу толико жива материјала колико је нужно, да се црв отхрани, преко тога снесе јаје и ћелицу солидно затвори. Н. пр. зоља, која гради гнездо у иловачи уноси у ћелицу 6—8 лептирових гусеница; има зоља, које унесе у ћелицу 4—6 пчела;*) има зоља, које унесе у ћелицу само једну грдну гусеницу, која је тежа од зоље десет и више пута. Будући за овакав велики плен није довољан само један убод, то грабљивица убоде на више zgodних места свој плен, али га ипак не убије него само обеснажи. Кад зоља грабљивица уради по својој вољи, онда весело зузучећи око ћелице, оставља ову у уверењу, да је дужност своју савесно испунила и да је сваки траг непријатељу свога легла приметна.

Из овога краткога али занимљивог описа (по др. Ханс Кирхверу) види се, да све врсте пчела не вреде толико колико једна врста од њих, а то је наша вредна пчелица, коју ми негујемо. Наша пчела проведе зиму у великом друштву и чим се почне природа будити од зимскога сна, то се буди и живот у кошници и матица почиње лећи. У пролеће груну у масама највреднији раденици и најбољи баштовани — наше пчеле, те неуморно скупљају нектар и цветни прашак и пренашањем цветнога прашка са једнога цвета на други цвет врше од природе додељену им улогу — оплођавање биља. Према томе наше су пчеле од неисказане користи за пољску привреду нарочито за воћарство и то нам јасно говори о користи и важности пчеларења. Све друге врсте пчела не вреде толико колико наша

*) Зољина гнезда у близини пчелињака треба уништавати.

пчела, јер ова баш у пролеће најживахније ради, а баш у пролеће већина нашег воћа и цвета, и тада оплођавање бива готово једино преко наших пчела. Неке врсте пчела живећи у друштву, а велика већина појединце, тек у пролеће воде свој зачетак, када наше пчеле раде са највећом журбом и кад од неуморног рада гину старе пчеле и кад има млађе генерације за замену умрлих. И док се разне врсте пчела излегу, дотле и воће прецвета, дотле се већ приметно плод, дотле већ видимо плод, те тако те разне врсте пчела могу да имају, као што заиста имају, улоге за оплођавање биља а за воће немају тако рећи вредности.

Из напред реченог види се, да је пчеларство врло важна и корисна грана економије. Види се и то, да пчелари треба само јака друштва да узиме и да у њима буде што више младих пчела, које ће дочекати пролеће и изврсно послужити и привреди и пчелару.

Сима Жигић, парох.

Књижевност.

— У првом броју „Српскога Пчелара“ споменуемо, да је изашло „Напредно пчеларство“ од Милана М. Мартиновића. У тој је књизи теорија пчеларства укратко изведена, али је потпуно изведена. Пракса је пак раштркана у чланцима којегдје, није на једној гомили, али је ипак изведена добро и стоји с теоријом у сугласности.

У похвалу се мора уписати писцу, што је знао употријебити техничке ријечи пчеларске, као: *рђав црв*, *дивља пчела* и т. д. које смо ми прије тридесет и њеколико година из народа скупили. За оваке ствари немају смисла пчеларски писци у Србији, који мјесто народних ријечи *уљаник* и *пчелињак* употребљавају ненародну и погрјешно начињену ријеч *пчеланик*. У Србији се вазијело не говори *пчеланик*, него *кованљук*, *пчелињак* или *уљаник*. О другим техничким пчеларским ријечима ти писци у Србији још мање хоће да знају. Зато утолико више морамо похвалити писца „Напреднога Пчеларства“, што је знао употријебити техничке ријечи пчеларске, које су чисто народне, каквих ни сами Нјемци немају.

Добро је чинио писац, што је додао својој књизи на крају и многе рецепте како се праве медени колачи и пића од меда. Особито је добро учинио, што нас је уиознао са муслиманским посланицама од меда и именима њиховим (како се те посланице све зову) и напошљетку о лијековима како се праве с медом.

Ми ову лијепу књигу препоручујемо почетницима и свијем рационалним пчеларима.

— **Практично пчеларство за потребу почетника (распоред радова на пчелињаку преко целе године по месецима)** — са преко 170 слика у тексту — од Светозара Гавриловића. Београд Нова штампарија „Давидовић“ — дечанска ул. бр. 14. 1911.

Жао ми је што не ће бити мој суд повољан о овој књизи. Познајем њезина писца као рационалнога пчелара, који воли пчелу и тежи да шири пчеларство ту корисну грану економије. Знајући то, тешко ми пада што морам истинити приказ изнети о овој књизи јер ми то савијест налаже и уредничка дужност, да све, што ми се на приказ пошаље, пчеларима изнесем истинито по науци. Ја сам се увијек трудио, да ствар ону, којом се забављам, добро проучим. Никад нијесам узимао пера у руку, а да нијесам ствар добро проучио, о којој хоћу, да пишем. Мени је жао писца споменуте књиге, што не ће мој суд бити ту повољан о његовој књизи, али шта ћу, кад ми савијест и наука налаже, да само истину говорим. Ја држим, да ће г. Гавриловић увидјети погрјешке у својој књизи и у трећем издању их исправити и своју књигу тако удесити како ће од не заиста бити користи за почетнике у пчеларству. У натпису ове књиге г. Гавриловића стоји, да је удешена за почетнике. Ја пак кажем, да је та књига најмање удешена за почетнике. Прво и прво та је књига врло опширно написана, а тако се не пише за почетнике. Што би се могло у три ријечи казати, то писац развлачи на њеколико страна. Друго језик није пчеларски. За пчеларе мора се писати пчеларским језиком. Пчелари имају своје техничке ријечи. Срби се могу поносити тијем ријечима, јер таквијех ријечи немају ни Нијемци, него граде њихови књижевници којекакве паказе.

Треће та је књига на много мјеста написана тако да их не можемо разумјети. А то долази отуда, што је писац читава мјеста преводио од ријечи до ријечи са њемачкога језика.

Четврто што је унио назоре Герстунгове, доста неразумљиво, и који не стоје. Од тога почетник нема ништа, а и није за њега.

Да ова књига није за почетнике, јер писац развлачи реченице, што би могао рећи у двије, три ријечи и да су у њој многа мјеста неразумљива, видјећемо, ако из ње које мјесто наведемо. На стр. 173 видимо ово мјесто: „Ова зимница треба по могућству тако да је размештена око пресада на купу да у језгри воштине, пресаду смотаном у клубе, тако прилеже, као топло остављена шубара човеку на глави: свуд околу и опет ободом вајдубље, на све плиће и плиће до на горе сведени врх. Само ова медна шубара пчелиња, треба да на средини, на врху, на коме се пчелиња кугла најдаље нависе протеже, не буде превише танка. На средишњом сату пчелињег зимњег гнезда, треба средњи пресек зимње „медне шубаре“, да има у средини бар 10, а с крајева 15 см. дебљине. Побочни сатови треба да имају све дебље медне венце, а последњи сатови који пчелињи зимовник опкољавају као омотач, треба тако до половине да су напуњени медом тако, да пчелиња кугла највећим обимом својим додирује свуд околу напуњене медне љунке а одатле да се цела површина Пчеле, бар нависе, свуд унаоколо дотиче пуних медних љунки. Ако је „медна шубара“ уопште доста дебело постављена медом, онда просто не може наступити случај скапавања Пчеле од глади пошто се она свуд наоколо непрекидно дотиче свога правог животног извора“.

Ето, како пише г. Гавриловић. Ја држим, да ово мјесто не може разумјети ниједан пчелар, а најмање почетник у пчеларству. Овако не пишу пчелари и прави се пчелар мора згрозити кад прочита да има и таких пчелара, који кажу, да пчеле *скашавају*. Ове заплетене Фантастичне реченице пале су ми одмах у очи. Одмах сам помислио : Ово мирише на писање Герстунга. Он тако пише. Он пише онако, како не пишу пчелари и како се не пише за пчеларе и за почетнике у пчеларству и какав му је стил фантастичан, таква му је и наука о животу пчелињем. Чудовато је да је г. Гавриловић преводио читава мјеста из његове књиге, а то не каже нигдје. По натписном листу изгледа, да је своју књигу г. Гавриловић написао самостално а из ове реченице види се, да је поједина мјеста преводио од ријечи до ријечи не назначивши то. Ја држим, да то није у реду нити је то лијепо. За потврду томе навешћу то мјесто из Герстунгове књиге, које гласи овако : Diese Vorräte sollen möglichst so angeordnet sein, dass sie dem kugelrund im tiefsten Innern des Wachskörpers sitzenden Bien so aufsitzen, wie eine gut gefütterte Pelzmütze auf dem Kopfe des Imkers! Man sei darauf bedacht, dass diese Honigkapuze (то је та *медна шубара!*) auch in der Mitte, wo die Bienkugel am weitesten nach oben emporragt, nicht zu dünn ist. Auf der Centrumwabe des Wintersitzes soll der Honigkranz, also der Querschnitt durch die Honigkapuze, wenigstens in der Mitte 10, an den Seiten 15 cm. hoch sein. Die seitlichen Waben sollen immer dickere Kränze aufweisen und die den Wintersitz als Deckwaben umgebenden letzten Waben sollen etwa bis zur Hälfte mit Honig gefüllt sein, so dass der grösste Umfang der Bienkugel rings gefüllte Honigzellen berührt und von da an die ganze Oberfläche des Biens, wenigstens nach oben zu, ringsum an gefüllten Honigzellen sitzt. Ist dann die Honigkapuze überhaupt stark genug mit Honig ausgefüllt, dann kann ein Absterben des Biens einfach nicht eintreten, da er ja überall und ununterbrochen unmiterbar an seiner Lebensquelle sitzt.*)

Из овога се види, да је г. Гавриловић од ријечи до ријечи преводио из Герстунга и да тај превод можемо тек овда разумјети, кад оригинал пречитамо. Из овога се мјеста види, да ова књига није ни најмање за почетнике, што је написана онако, како се не пише за почетнике. Књига за почетнике мора бити кратка и јасно и разумљиво написана, што се не може казати за књигу г. Гавриловића, као што се види из примјера, што смо га навели и као што ћемо још боље видјети из примјера, што ћемо га навести.

(Наставиће се.)

Јован Живановић.

*) Види der Bien und seine Zucht von F. Gerstung стр. 271. 272.

Пабирци.*)

— На мјесто покојнога Ивана Маширевића предаваће пчеларство у српској православној богословији протопрезвитер Јован Живковић, професор у богословији.

— Откуда мравиње киселине у меду? Некад се мислило, да пчеле, кад напуне ћелице медом, пуне на жаоку њешто правиње киселине у њих. Послије је Шенфелдо доказивао, да има мравиње киселине у самој крви пчелињој и у жлијездама у пчелињој глави и кад пчела бљује мед, онда се помијеша са мравињом киселином из жлијезда у глави. У најновије вријеме докзује се, да мравиња киселина постаје једино оксидацијом шећера у меду. Ф. Рајденбах доказује, да у свјежем меду нема мравиње киселине, а стари мед и у старом саћу са ћелицама поклопљеним има прилично доста мравиње киселине. Др. Р. Рајденбах пак доказује, да мравиња киселина једино-постаје оксидацијом шећера у меду. Али њеки с правом питају, кад престаје постајање мравиње киселине аксидацијом шећера у меду? Иначе би мед од педесет година морао имати врло много мравиње киселине. Слаже ли се ово?

— У Угарској добива се меда годишње у вриједности до десет милијона круна. Године 1906. био је извоз меда у вриједности од милијон круна, године 1907. био је извоз меда у вриједности од 1.150.000 круна, године 1908. био је извоз меда у вриједности од 1.224.000 круна, године 1909. био је извоз меда у вриједности од 1.200.000 круна, године 1910. био је извоз меда у вриједности од 1.350.000 круна. Из овијех се бројева види да пчеларство доноси добар доходак и да је од националноекономске вриједности.

Питања и одговори.

Пит 35. — Како изгледа кошница Милутина Бараћа?

Одг. — Кошница госп. Бараћа је стара наша америкавка са летом на зачељу, само јој је г. Бараћ дао, сасвим танко дно. а још тањи заклопац, од мекана дрвета. Дно је 10 mm. а заклопац само 5 mm. Оквири су 26×27 cm, дакле као и у американки проф. Ј. Живновића. На кошници је још медилиште, у којем су оквири мало нижи него у кошнице. Зими се та кошница меће у други сандук и са свију страна се заспе тестеротином.

Б. К.

Пит 36. — Почетница сам у пчеларењу, па сам јесенас замолила једног овдашњег пчелара, да ми прегледа моје три кошнице и да ми каже, јесу ли у реду за зиму. Прегледао их је и рекао је, да су све три кошнице добре. Само, кад је трећу кошницу прегле-

*) Под знаком — сабира пабирке уредник „Срп. Пчелара“.

давао, рекао је: госпођо, ви имате у овој кошници две матице, хоћете ли бити добри, да мени једну матицу дате, јер ми баш треба једна матица. Не сумњајући ништа, ја сам му дозволила да узме једну матицу. Када сам пре неки дан отишла у врт, да видим шта раде моје пчеле, из две су кошнице пчеле лепо излетале и доносиле прашић, а из треће нисам видела ни једне пчеле да излеће, а то је она кошница из које сам матицу јесенас поклонила оном пчелару. Када сам ту кошницу отворила, било је у њој врло мало пчела, које су биле рапштркане по целој кошници. Ја већ умем да распознам матицу од пчеле, али је нигде нисам нашла, а ни легла није било ни у једној ћелици. Шта ћу да радим са том кошницом, како да јој помогнем, и зашто је та кошница скоро пропала, кад ми је онај господин рекао, да има две матице?

Одг. — Не пишете ми, јесте ли ви видели, две матице у тој кошници. Ја не верујем, да је та кошница имала две матице. Истина, нађе се каткад по две матице у једној кошници, али то се ређе догађа и на већим пчелињацима, па зато сумњам, да је то био случај на вашем пчелињаку од три кошнице. Него је томе господину требала залишна матица, па будући је није имао, измислио је, да ваша кошница има две матице. Но све да сте се и уверили, да кошница има две матице, опет не бисте смели дати му ни једне, јер ви као почетница не можете знати које је млада а које стара матица, па бисте му могли дати баш младу матицу, а стару којој су дани избројани, оставити себи па тако упронастити своју кошницу. Ваша је кошница пропала што је остала без матице. У рано пролеће могли бисте јој помоћи само када бисте јој додали оплођену матицу. Лето на тој кошници стесните, да се не изамаме туђице. Ако нема у кошници више него шака пчела, извадите из те кошнице све саће осим једнога сата с медом, па ће се све пчеле скупити на тај сат. Пред вече додајте тај сат са пчелана суседној кошници, а пре тога још попрскајте те пчеле, које додајете јако замедљаном водом. Од тих пчела нећете имати много хасне, јер то су све старе, израђене пчеле од прошле године. Зато многи пчелари таке пчеле и не спајају него их стресу пред друге кошнице, па како им било. Многе од њих буду примљене у суседне кошнице, а многе поубијане. Празну кошницу склоните са пчелињака, да не изазове туђице. — Овај случај што се вама догодио, а који се ми мало не слаже са изреком: „сви пчелари су добри и поштели људи“, подсетио ме је на познате ми сличне случајеве, које ћу наскоро изнети у посебном чланчићу или међу пабирцима

Б. К.

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. год. треба се обраћати на „Српску Пчеларску Задругу“ у Руми. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шиљати на Уредништво „Српскога Пчелара“ у Нарповце.

Власник и издавалац Српска Пчеларека Задруга у Руми.

Штампа Српске Манастирске Штампарије 1912. — 76.